

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1925 kl. 12 m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å grammofoner m. m.

(1:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 118, har herr *Johan Nilsson* i Malmö hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att rubriken nr 1278 i tulltaxan måtte erhålla följande lydelse:

grammofoner, fonografer och dylika för återgivande av musik m. m. inrättade instrument samt delar därtill, såsom plattor och rullar, trattar, ljud-dosor och nålar m. m., 1 kg. 1 kr.»

Den nuvarande tullsatsen vid rubriken 1278 är 2 kronor 50 öre för kilogram. Till detta belopp höjdes tullsatsen från förut gällande 50 öre för kilogram vid den år 1921 på Kungl. Maj:ts förslag (prop. nr 366) av riksdagen beslutade höjningen av åtskilliga finanstillar. Med erinran härom har motionären i motiveringen till det föreliggande förslaget anført, att den av nämnda tullförhöjning föranledda fördyringen av de till rubriken hänförliga artiklarna hämmat importen av desamma i så hög grad, att statsverkets av tullförhöjningen beräknade merinkomst vid denna rubrik till väsentlig del uteblivit.

I fråga om motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

För bedömande av den förhöjda tullsatsens verkningar har utskottet låtit upprätta efterföljande sammanställning rörande Sveriges införsel av till rubriken 1278 i tulltaxan hänförliga artiklar under åren 1913 och 1919—1924:

Utskottet.
Motionen.

Statistik.

	Kvantitet kg.	Tullbelopp kr.	Tullsats kr. per kg.
1913	222,218	111,109	0.50
1919	309,573	154,787	0.50
1920	423,332	211,666	0.50
1921 $\frac{1}{1}-\frac{5}{8}$	127,246	63,623	0.50
$\frac{6}{8}-\frac{31}{12}$	96,452	241,130	2.50
hela året	223,698	304,753	
1922	136,357	340,893	2.50
1923	143,901	359,753	2.50
1924 (prelim.)	151,321	378,303	2.50

Utredningen till stöd för 1921 års proposition om höjning av vissa finanstullar.

Den proposition till 1921 års riksdag, i vilken Kungl. Maj:t, såsom ovan erinrats, framlade förslag om höjning av vissa finanstullar, var byggd å ett av tull- och traktatkommitténs tullavdelning avgivet förslag, vid vars framläggande avdelningen beträffande rubriken 1278 framhållit, att till densamma hänförliga artiklar icke syntes vara föremål för tillverkning inom landet.

1921 års riksdags-skrivelse.

I den skrivelse (nr 263), genom vilken 1921 års riksdag tillkännagav sitt beslut i anledning av nyssnämnda proposition, gjorde riksdagen, i överensstämmelse med vad bevillningsutskottet i sitt betänkande anfört, följande allmänna uttalande:

»För den händelse de av riksdagen beslutade tullförhöjningarna skulle föranleda, att fråga uppkomme om igångsättande av någon ny tillverkning inom landet, för vilken betingelse kunde anses föreligga i och med höjningen av en eller annan tullsats, har riksdagen velat uttryckligen framhålla, att avsikten med de ifrågavarande tullförhöjningarna uteslutande är att bereda förstärkning åt statskassan under en tid med sinande statsinkomster samt att en ny industrigren följaktligen icke kan påräkna, att de högre tullsatserna skola äga giltighet under längre tid än som påkallas av det skäl, som nu varit för riksdagen ensamt bestämmande.»

Utskottets yttrande.

Av ovan intagna statistiska sammanställning rörande Sveriges införsel av artiklar, hänförliga till rubriken 1278 i tulltaxan, framgår, att införseln av dessa artiklar efter tullförhöjningen varit betydligt mindre omfattande än före 1921 års början samt att i följd därav tullförhöjningen icke på långt när medfört en sådan ökning i tullinkomsten vid rubriken i fråga, som man med stöd av importsiffrorna för åren närmast före 1921 kunde haft anledning att vänta.

Då tullförhöjningen vid den ifrågavarande rubriken i tulltaxan, såsom ovan framhållits, tillkommit uteslutande i statsfinansiellt syfte och då detta syfte, vad denna rubrik angår, synbarligen icke uppnåtts, bör enligt utskottets mening den nuvarande höga tullsatsen icke bibehållas.

I det föregående har omnämnts, att den till stöd för 1921 års tullförhöjningar verkställda utredningen givit vid handen, att de till rubriken 1278 hänförliga artiklarna icke syntes vara föremål för tillverkning inom landet. I motiveringen till den föreliggande motionen har även uppgivits, att någon inhemsk tillverkning att räkna med icke förekomme. Emellertid har tillverkning av vissa hithörande artiklar numera i avsevärd omfattning kommit till stånd. Härom har utskottet erhållit kännedom genom en till utskottet i anledning av den förevarande motionen ingiven skrift, i vilken ett aktiebolag, som inom landet bedriver tillverkning på området, framställt begäran om bibehållande av det nuvarande tullskyddet. I skriften, vilken i avtryck såsom bilaga åtföljer detta betänkande, har meddelats, att företaget, som till en början omfattat endast tillverkning av grammofonskivor, igångsatts omedelbart efter det 1921 års tullförhöjning

trätt i kraft samt att den höga tullsatsen varit den drivande kraften vid företagets igångsättande. Tillverkningen hade alltjämt ökats — för närvarande framställdes omkring 1,000 skivor om dagen — och omfattade numera även inmontering av apparater. Utvidgning av rörelsen vore förberedd för den närmaste framtiden. Vidare har i skriften upplysts, att de för grammofonapparaterna avsedda träomhöljerna, benämnda grammofon-schatull, vilka tidigare uteslutande tagits från utlandet, efter den höga tullens tillkomst börjat tillverkas i Sverige. Två snickerifabriker, som tillverka dylika schatull, hava i särskilda, vid ovannämnda skrift fogade inlagor förklarar sig instämma i den i skriften gjorda framställningen.

I betraktande av att 1921 års riksdag vid tillkännagivandet av sitt beslut om ovan omnämnda tullförhöjningar uttryckligen tillkännagav, att desamma uteslutande avsågo att tillföra statsverket ökade inkomster, samt lika uttryckligt varnade för igångsättandet av någon industri med stöd av de höga tullsatserna, kan den omständigheten, att tillverkning av vissa till nu ifrågasvarande rubrik i tulltaxan hörande artiklar kommit till stånd, uppenbarligen icke vare sig för tillverkningens utöfvare grunda något anspråk på fortsatt åtnjutande av det höga skydd, som den nuvarande tullsatsen vid rubriken bereder, eller för utskottet innefatta något skäl att frångå dess ovan uttalade uppfattning därom, att, sedan det statsfinansiella skälet för den nuvarande tullsatsen visat sig icke vara bärande, densamma icke bör bibehållas. Det förtjänar även framhållas, att tullsatsen ur skyddssynpunkt är oskäligt hög.

I fråga om det belopp, till vilket ifrågasvarande tullsats bör nedsättas, har utskottet särskilt beaktat den i det föregående återgivna upplysningen, att ovannämnda företag, som tillverkar grammofonskivor, står i begrepp att utvidga sin verksamhet. Denna omständighet giver nämligen vid handen, att man har att räkna med en ytterligare beskärning av den tullinkomst, vilkens ökning var det enda syftet med tullförhöjningen. Vid nu angivna förhållande har utskottet ansett riktigast, att tullskyddet återföres till dess förutvarande belopp.

I enlighet med vad sålunda anförts har utskottet funnit sig böra, i anledning av den förevarande motionen, föreslå riksdagen att nedsätta den ifrågasvarande tullsatsen till 50 öre för 1 kilogram. Enligt en utskottet meddelad produktionskalkyl för grammofonskivor motsvarar sistnämnda tullsats mera än 50 procent av arbetslönerna.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen måtte, i anledning av motionen I: 118 av herr Johan Nilsson i Malmö, om sänkning av tullen å grammofoner m. m., besluta, att rubriken 1278 i tulltaxan skall hava följande ändrade lydelse:

	Instrument: ----- musikinstrument: -----	Kvantitet för tullbe- räkningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
1278	grammofoner, fonografer och dylika för återgivande av musik m. m. inrättade in- strument samt delar därtill, såsom plattor och rullar, trattar, ljuddosor och nålar m. m. <i>Anm.</i> Avdrag ----- ----- omslag.	1 kg.	—	50

Stockholm den 13 mars 1925.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Wohlin*, Gustaf Nilsson i Kristianstad, Örne*, Boman*, Bärg,
Borell*, Johan Bergman, Månsson i Hagsström*, Lithander, Hedlund i Öster-
sund, Bengtsson i Kullen, Heyman, Johansson i Hornsberg*, Svensson i Grinds-
torp, Nylander, Olsson i Gävle, Granath, Nilsson i Hörby och Björnberg.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

av herrar *Wohlin, Boman, Borell, Lithander, Bengtsson* i Kullen, *Heyman, Nylander* och *Nilsson* i Hörby, vilka anfört:

»Sedan förevarande motion vid en enligt vår uppfattning mindre lämplig tidpunkt framkommit, anse vi oss icke böra, med hänsyn till vad i frågan blivit upplyst, motsätta oss ett bifall till motionen. Då tillräckliga skäl icke synas oss hava förebragts för en större nedsättning i den nu gällande tullsatsen än vad i motionen föreslagits och då bevillningsutskottet synes oss böra begagna sin motionsrätt endast i fall av verkligt behov, kunna vi icke ansluta oss till utskottsmajoritetens yrkande.

I enlighet härmed hava vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till motionen I: 118 av herr *Johan Nilsson* i Malmö, besluta, att rubriken 1278 i tulltaxan skall hava följande ändrade lydelse:

	Instrument:	Kvantitet för tullberäkningen		Tullsats	
				Kronor	öre
1278	musikinstrument: grammofoner, fonografer och dylika för återgivande av musik m. m. inrättade instrument samt delar därtill, såsom plattor och rullar, trattar, ljuddosor och nålar m. m.	1 kg.	1	—	—
	<i>Anm.</i> Avdrag omslag.»				

av herr *Svensson* i Grindstorp, som anfört:

»Enär jag ansett, att nedsättningen av tullen på grammofoner m. m. från nuvarande 2 kronor 50 öre per kilogram till endast 50 öre per kilogram är för kraftig, har jag ej kunnat biträda utskottets förslag, utan anslutit mig till dem, som påyrkat en tullavgift av 1 krona per kilogram, detta så mycket mera som motionären själv ej gjort annat yrkande. Skulle det sedermera visa sig, att även denna tullsats är för hög, kan man ju göra vidare sänk-

ningar, men för närvarande, då å ena sidan fabrikation av vissa hithörande artiklar har påbörjats inom landet och å andra sidan det statsfinansiella läget knappast medgiver någon större inkomstminskning, tror jag, trots min frihandelsvänliga ståndpunkt, att det hade varit riktigast, om utskottet stannat vid motionärens yrkande.

Av sålunda anförda skäl har jag inom utskottet gjort samma yrkande som framförts i den av herr Wohlin m. fl. avgivna reservationen.»

Bilaga

till betänkandet.

Till riksdagens bevillningsutskott, Stockholm.

Med anledning av herr Johan Nilssons i Malmö motion angående sänkning av tullen på grammofoner, skivor och tillbehör, bedja vi vördsamt få anföra följande till beaktande vid ärendets behandling i utskottet.

Motionärens huvudargument för en sänkning av tullen är att denna, som vid sin tillkomst 1921 betraktades som en finanstull, genom importens avsevärda nedgång sedan dess icke medfört beräknad inkomst för statsverket, varför den numera huvudsakligen skulle verka som en skyddstull och såsom sådan ägnad att fördyra varan. Och motionären dristar sig i sammanhang härmed, i enlighet med de uppgifter han lyckats inhämta, påstå att den svenska grammophonmarknaden till allra största delen furneras med utländska fabrikat, i främsta rummet tyska och engelska. Den svenska tillverkningen av hithörande artiklar är — enligt motionärens uppgift — ytterst obetydlig och av undermålig beskaffenhet.

Dessa i motionen lämnade uppgifter tåla en grundlig korrigerings. Omedelbart efter det tullen av 1921 trätt i kraft sattes här i gång ett företag med ändamål att tillverka grammofonskivor av svenska märken. Det var den höga tullsatsen, som var den drivande kraften till detta första företag — den av motionären omnämnda obetydliga fabriken i Sundbyberg. Sant är som motionären påstår, att utländskt kapital investerades i företaget, dock icke mera än att för närvarande *över halva aktiekapitalet är svenskt*.

Fabriken lades från början uteslutande på tillverkning av grammofonskivor, vartill sedermera kommit inmontering av apparater. Och fabrikationen har undan för undan ökats, så att fabriken för närvarande sysselsätter 16 man, förutom expeditions-, kontors- och lagerpersonal — alla svenskar — och tillverkar omkring *1,000 skivor per dag*, vilket utgör ungefär *hälften av den svenska konsumtionen*, en produktion således, som är långt ifrån så obetydlig som motionären inbillar sig. Och denna produktion kommer alltfört att ökas, om fabrikationen får ostört utveckla sig efter de linjer, som från början utstakats. En utvidgning är planerad redan stundande sommar, men en huvudförutsättning för detta är, att icke någon ändring nu göres ifråga om tullsatsen. Det torde vara en rimlig fordran att ett företag, som igångsatts just på grund av den för fyra år sedan höjda tullen, får tid att utveckla och stabilisera sig och icke utan vidare stoppas genom en till synes vid denna tidpunkt omotiverad sänkning av tullsatsen.

Motionären vill med sitt förslag åstadkomma billigare grammofoner och skivor. Därom behöver blott sägas, att den svenska fabrikationen av skivor redan bringat ned prisen. Priset på grammofonskivorna var före kriget tre kronor per styck, men steg sedan till fem kronor. Sedan Sundbybergsfabrikens tillverkning på allvar kommit i gång, sänktes den 1

februari 1924 priset på både svenska och utländska skivor till fyra kronor. Trots den höga tullen!

Angående skivornas kvalitet, som motionären finner vara underhållig, torde det vara tillräckligt att hänvisa till bifogade uttalanden från auktoritativt håll. I sammanhang härmed må nämnas, att den första tidens inspelningar tyvärr måste inrikta sig på lättare repertoar, då det dock är så, att »roliga» skivor och skivor med dansmusik ha den största marknaden. Men i och med att verksamheten mer och mer säkerställts ur ekonomisk synpunkt, har fabriken låtit sig angeläget vara att träda i kontrakterad förbindelse med våra förnämsta artister för att kunna tillfredsställa den konstälskande allmänhetens berättigade krav på en verkligt god repertoar. Början har gjorts med operasångaren Torsten Lennartson, Oskar Ralf, Olle Strandberg, Knut Öhrström m. fl.

Det torde måhända intressera utskottet att veta, att även utländska konstnärers produktion kan och kommer att utsändas från Sundbybergsfabriken. Detta tillgår så, att i resp. konstnärns hemland sjunges eller spelas in en s. k. matris, vilken sändes hit för att här mångfaldigas.

Fabriken i Sundbyberg — A/B Skandia Rekord — tillverkar skivor av tre märken Ekophon, Odeon och Skandia, av vilka det förstnämnda föres i marknaden av Nordiska Grammophon Aktiebolaget och de två senare av Skandinaviska Odeonaktiebolaget.

Gentemot motionärens påstående, att fabriken gått hand ur hand, kan anföras att dess grundare, en svensk fabrikör och expert, sedan företagets ombildande till aktiebolag, fortfarande kvarstår som teknisk chef.

Som alla veta äro skivorna försedda med etiketter. Även dessa ha förr tillverkats i utlandet. Men de svenska skivorna förses nu med svenska etiketter, vilket inbringar de tryckerier, som leverera desamma, en icke obetydlig inkomst.

Man kan nu invända, att den svenska fabrikationen endast rör sig om skivor och ej om apparater och att därigenom den höga tullen fördyrar åtkomsten av en grammophon. Det är sant, men en sanning med modifikation! Ett faktum är att även priset på apparater gått ned sedan 1921 och detta kan med största sannolikhet tillskrivas den omständigheten, att efter den höga tullens tillkomst träomhöljet kring apparaterna, grammophonschatullen, som förut voro av utländskt ursprung till mycket stor omfattning tillverkas i Sverige. De firmor, som äro huvudleverantörer av dessa grammophonschatull, äro A/B Förenade Möbelfabrikerna, Bodafors, Högberg & Hultner, Mjölby, Janne Fagerströms snickerifabrik, Stockholm, Johan Sydows snickerifabrik, Stockholm, A. H. Eriksson, Vrena, och G. F. Carlsson, Motala. Även för dessa firmors vidkommande kan med visshet sägas detsamma som om A/B Skandia Rekords fabrikation, att den blir nödsakad att nedläggas om en tullsänkning nu vidtages.

Av det anförda framgår, att motionärens önskemål om prissänkning genom den svenska fabrikationen av skivor och schatull redan blivit realiserad i en icke ringa grad trots befintligheten av den höga tullsatsen. Och vidare att en tullsänkning i den av motionären angivna riktningen nu skulle medföra ett nedläggande eller en högst betydande inskränkning av den inhemska fabrikationen av grammophonskivor och grammophonschatull. Vi tillåta oss därför hysa den säkra förvisningen om att utskottet skall beakta ovan anförda synpunkter och fakta och lämna motionen utan avseende för att giva den inhemska produktionen av grammophonskivor

och grammophonschatull tid och tillfälle till utveckling och stabilisering, vilket ju endast är en svensk närings rimliga och berättigade fordran. Att denna motion nu ej vinner statsmakternas beaktande står ju för övrigt i bästa samklang med den igångsatta utredningen om revision av tulltaxan.

Stockholm den 17 februari 1925.

Högaktningsfullt

AKTIEBOLAGET SKANDIA RECORD

John Hallerdt.

J. Recén.